Gardenia

Gardenia jasminoides

Kort fortalt

- *Gardenia jasminoides* – krapfamilien (Rubiaceae), samme familie som kaffe.
- Hjemmehørende i Sydkina, Taiwan, det sydlige Japan og Indokina.
- Stedsegrøn busk med blanke, mørkegrønne blade; regnes som let giftig for hunde, katte og heste.
- Hvide til cremefarvede, stærkt duftende blomster fra forår til sommer.
- Lyst uden skarp middagssol hele året, om vinteren ved mindst ca. 15 °C; om sommeren også ude i halvskygge.
- Kalkfølsom: vandes med regnvand eller andet kalkfattigt vand.
- Frøene spirer efter ca. 2–5 uger ved ca. 22–25 °C.

Det kan du se frem til

Med frøene af gardenia har du grundlaget for en stedsegrøn bonsai med blanke blade, som du selv former fra den første spire. De første kimplanter viser sig ofte efter 2–5 uger. De første år handler om at få en kraftig, busket plante, som du gradvis former ved at klippe de nye skud tilbage. De hvide, duftende blomster kommer, når planten er blevet ældre og trives – det kræver en lys plads, kalkfattigt vand og en jævn temperatur.

Mange forbinder bonsai med et færdigt lille træ fra butikken. Med frø starter du et skridt tidligere – og det giver dig noget, et købt træ aldrig kan: Du bestemmer selv formen fra den første spire, og du kan dyrke arter, der sjældent eller aldrig sælges som færdige bonsai. Det kræver tålmodighed, for der går nogle år, før frøplanten er blevet til et egentligt bonsaitræ. Til gengæld er træet dit eget fra start til slut. Herunder finder du det, du skal vide for at komme godt fra start med netop denne art.

Introduktion

Gardenia (*Gardenia jasminoides*) er en stedsegrøn busk fra krapfamilien – samme familie som kaffe. Den vokser vildt i skove og krat, ofte langs vandløb, i Sydkina, Taiwan, det sydlige Japan og Indokina, og den har været dyrket i Kina i mindst tusind år. Bladene er blanke og mørkegrønne, og fra forår til sommer kommer hvide, voksagtige blomster, der med tiden bliver cremefarvede og dufter stærkt. Til Europa kom planten i midten af 1700-tallet via Kapkolonien i Sydafrika – deraf det gamle navn kapjasmin, selv om den hverken er en jasmin eller stammer fra Afrika. Slægten er opkaldt efter den skotsk-amerikanske læge og naturforsker Alexander Garden. Af de orange frugter udvindes i Kina og Japan et gult farvestof, der bruges til fødevarer og tekstiler. Gardenia regnes som let giftig for hunde, katte og heste; den kan give opkast og diarré. Som bonsai er den værdsat for de blanke blade og de duftende blomster, men den er krævende: Den er kalkfølsom og reagerer på svingende temperatur, tør luft og ujævn vanding ved at tabe knopperne.

Formering

Frøene kan sås inde hele året. Strø dem ud på fugtig såjord eller kokos-såmuld, dæk dem kun tyndt, og tryk let. Hold dyrkningsmediet jævnt fugtigt – helst med kalkfattigt vand – og stil såbakken lyst og lunt ved ca. 22–25 °C; bundvarme fremmer spiringen. De første kimplanter viser sig ofte efter 2–5 uger, enkelte først senere. Når kimplanterne har fået de

Sikkerhed: Frø, næringsstoffer og dyrkningsmedier er ikke beregnet til at spise – hverken for mennesker eller dyr. Nogle arter er giftige, så opbevar dem utilgængeligt for børn og dyr.

første rigtige blade, prikles de ud i enkelte potter med priklejord.

Placering og lys

Gardenia vil stå lyst hele året, men ikke i den skarpe middagssol – en vindueskarm mod øst eller vest er ideel. Fra juni til begyndelsen af september kan den også stå ude i halvskygge et lunt, beskyttet sted; tag den ind, før nattetemperaturen falder under ca. 15 °C. Inde må den ikke stå over en radiator eller i træk.

Vanding og næringsstoffer

Gardenia er kalkfølsom: Vand med regnvand eller andet kalkfattigt vand. Hårdt vand – fra vandværket eller fra egen boring – giver med tiden gule blade, fordi kalken gør det svært for planten at optage jern. Hold dyrkningsmediet jævnt fugtigt, men aldrig vådt, og lad ikke rodklumpen tørre ud; begge dele får planten til at tabe knopperne. Gardenia holder af høj luftfugtighed, så overbrus bladene en gang imellem med rent regnvand i stuetemperatur – men ikke blomsterne. Fra april til september gives flydende bonsai-næring hver 2. uge i en svag dosis.

Dyrkningsmedie

Gardenia er en surbundsplante og trives bedst i et kalkfattigt, luftigt og veldrænet dyrkningsmedie, fx en blanding med kanuma. Til unge planter passer priklejord med kvartssand. Unge planter omplantes hvert 2. år om foråret.

Beskæring

Når et skud har dannet 6–7 bladpar, klippes det tilbage til 2 bladpar. Når gardeniaen er begyndt at blomstre, beskæres den lige efter blomstringen; den tåler også at blive skåret tilbage i ældre ved og skyder villigt igen. Klip ikke om efteråret og vinteren – så fjerner du de blomsterknopper, der er anlagt til næste år.

Vinteropbevaring

Gardenia tåler ikke frost og skal om vinteren stå lyst ved mindst ca. 15 °C, gerne lidt køligere om natten end om dagen. Undgå store temperaturudsving, træk og tør luft fra radiatoren – det får planten til at tabe knopperne. Vand lidt mere sparsomt end om sommeren, men lad aldrig rodklumpen tørre ud, og giv ingen næring.

Vigtige dyrkningstips

Det meste, der går galt ved såning, skyldes for meget vand eller for lidt lys. Jeg anbefaler et let, næringsfattigt såmedie som såjord eller kokos-såmuld, så de fine rødder ikke rådner. Når kimplanterne skal prikles, giver priklejord med kvartssand god dræning og et stabilt rodnet. Senere, når træet skal formes som bonsai, skal det have et kalkfattigt dyrkningsmedie, fx med kanuma. Hav tålmodighed: Frø fra samme pose spirer ikke altid samtidig, så lad såbakken stå, selvom de første kimplanter allerede er kommet op.